

Az innovációs rendszerek „határai”

Az innovációpolitika körvonalai a képesség- szemléletben

Bajmócy Zoltán – Gébert Judit
egyetemi docens   PhD hallgató

Szegedi Tudományegyetem

Gazdaságtudományi Kar

Közgazdaságtani és Gazdaságfejlesztési Intézet

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Előadás háttere és motiváció

- Jóléti közgazdaságtani gyökerű vita az innováció-politikai beavatkozás alapjáról (kb. 60-astól 80-as évekig)
  - Piaci elégtelenség → Rendszerelégtelenség
- Mindez nem érintette az alapvető jóléti előfeltevéseket
- Ezekkel kapcsolatban is élénk szakirodalmi viták folynak
  - Ez nem része az innováció közgazdaságtana irodalmának
  - A hatása viszont hatalmas lehet

- **Növekedésorientált (utilitarista) szemlélet**

- Pénzbeli értékelés (jövedelem a hasznosság közelítő mértéke)
- Aggregálás
- ↓
- A növekedés = jóléti nyereség

- **Képesség szemlélet**

- A gazdagság és jól-lét kapcsolata összetettebb (se nem egyöntetű, se nem kizárólagos)
- ↓
- A növekedési hatás önmagában nem legitimál

Előadás célja és felépítése

- **Kutatási kérdés:** Hogyan adhatók meg az innovációpolitika körvonalai a képesség-szemléletben?

Az előadás felépítése:

1. A képesség-szemlélet és a jól-lét
2. A technológiai változás jól-léti hatásai
3. Az innovációpolitika körvonalai a képesség-szemléletben (szakpolitikai következtetések)

Képesség szemlélet – „jól-lét”

- **Eszközök** (mit tudunk felhasználni céljaink elérése érdekében) – pl. jövedelem, vagyon, szavazati jog...
- **Átváltási tényezők** (mit tudunk ténylegesen elérni az eszközeinkkel)
  - Functionings: értékes cselekedetek és létállapotok
  - Capabilities: képességek – a ténylegesen megvalósítható lehetőségek halmaza
- **Saját ügyeink tevékeny előmozdítása (agency):**
  - Az ember mint aktív cselekvő (agent vs. patient)
  - A képességek halmazának értéke $\neq$ a választott cselekedettel (a választási lehetőség maga is értékkel bír)

A technológiai változás és a „jól-lét” kapcsolata

Eszközök	Az eszközök értékes cselekedetekké és létállapotokká konvertálása	Saját ügyeink tevékeny előmozdítása
Megváltoztatja a rendelkezésre álló eszközök mennyiségét.	Bizonyos egyének (csoportok) esetén hozzájárul a képességek kiteljesítéséhez, míg más egyének (csoportok) esetén nem, vagy akár azok erodálódását is eredményezheti.	A technológiai rendszerek növelhetik és csökkenthetik is az ügyeink tevékeny előmozdítására való képességet.
Megváltoztatja a rendelkezésre álló eszközök allokációját.	A rendelkezésre álló erőforrások egy részét a „mellékhatások” elleni védekezésre kell fordítani.	Az egyének (csoportok) képessége különbözhet a tekintetben, hogy mennyiben tudnak alkalmazkodni az új technológiák által életre hívott szituációhoz.
Megváltoztatja az egyes egyének / csoportok rendelkezésére álló eszközök összetételét.		A létrehozott új képességek morális megítélésének szükségessége.

Az innováció-politika körvonalai

Utilitarista keret

- **Fejlesztési probléma:** az innovációs folyamatok nem járulnak hozzá kellő mértékben a gazdasági növekedéshez (= jólét növekedéshez)
- **IR:** létrehozott és elterjesztett új tudás nem kellő mennyisége
- **Oka:** intézmények, szervezetek, kapcsolatok

Képesség-szemlélet

- Fejlesztési probléma: az innovációs folyamatok nem járulnak hozzá a képességek kiteljesedéséhez (= jól-lét növekedéshez)
- **IR:** létrehozott és elterjesztett új tudás nem megfelelő mennyisége, minősége
- **Oka:** intézmények, szervezetek, kapcsolatok

Az innováció-politika körvonalai

(1) Rendszer-elégtelenségek

- Tudás előállításának és terjesztésének elégtelensége:
  - Amely lehetővé teszi az innovációs folyamatok mögött meghúzódó ideológiák és hegemóniák felismerését (megváltoztatását),
  - Amely szükséges volna a rendszer visszacsatolásainak (a mellékhatások) felismeréséhez,
  - Amely információt biztosítana az alkalmazkodási képességről,
  - A technológiák morális megítéléséről (és mindennek becsatornázása az innovációs folyamatba).

(2) Valóban differenciált innováció-politika

- Az innovációs rendszerek egyedisége mellett különbségek:
  - A fontosnak gondolt képességekben,
  - Az átváltási tényezőkben,
  - Az alkalmazkodási képességben,
  - Az „ágensként” való működés lehetőségeiben,
  - Az új technológiák morális megítélésében.

Az innováció-politika körvonalai

(3) Az innovációs szakpolitikák kialakítása

- Bizonytalanság, jósolhatatlanság, korlátozott racionalitás, adaptív szakpolitika-alkotás
- Ezen túlmenően:
  - A sikeres szakpolitika-alkotáshoz a „szakértői” és „laikus” / „közösségi” tudás kombinálása szükséges
  - Ettől válhat valóban adaptívvá a szakpolitika-alkotás
  - Már a szakpolitika-alkotásnak is van morális tartalma

Köszönöm a figyelmet!

E-mail: bajmocyz@eco.u-szeged.hu

Jelen előadás az MTA Bolyai János kutatási ösztöndíj támogatásával készült
(Bajmócy Zoltán).

Jelen kutatási eredmények megjelenését „Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával” című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítószámú projekt támogatja. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

